

מערך שיעור היכרות עם תחום הדעת 'שבילי מורשת'

עוגני השיעור

כיתות: ב'-ד'

ציר מוביל: היכרות עם תחום הדעת "שבילי מורשת"

רעיון מרכזי:

המורשת היא הסיפור המשותף של עם ישראל שכולל חגים, דמויות, זיכרונות, שפה וערכים – כל אותם דברים שמחברים ביננו. המורשת שלנו היא גם תורה ומצוות, קדושת הארץ והחזון הציוני-דתי, שמחזקים את זהותנו כעם אחד בארצו. קריאת "הנבי" – המורשת כמובילה לחיפוש השליחות ויציאה להמשך עשייה.

נושא: מהי המורשת המשותפת שלנו?

אלבום מורשת אישי וכיתתי ילווה אותנו השנה.

מיומנויות:

אוריינות לשונית – הבעה בעל פה ובכתב, הקשבה.

חשיבה יצירתית – ביטוי אישי דרך ציור וכתיבה.

מודעות חברתית – הבנת המכנה המשותף הקבוצתי ותחושת השייכות.

טיפול זהות ציונית-דתית – חיבור בין תורה, עם וארץ והפנמת ערכי החמ"ד.

ערכים וסוגיות לדיון:

שייכות לעם ולארץ, תחושת שליחות וחיזוק ההבנה שאנחנו חלק מסיפור גדול ומשמעותי. כיבוד ערכי המורשת מתוך הבנה שיש לנו נכסים רוחניים ותרבותיים שעלינו להכיר ולכבד. המורשת כוללת תורה, היסטוריה, שפה, מולדת, אומנות, ומתוכה אנו בונים את זהותנו הציונית-דתית.

מה עושים?

1. פתיחה בתרגיל מחשבתי:

דמיינו שאנחנו פוגשים ילד או ילדה ממדינה רחוקה, והם לא יודעים שום דבר על החיים שלנו בישראל. אילו דברים, שהם ברורים לנו מאליהם, נצטרך להסביר להם? מה הם יצטרכו ללמוד כדי להבין את הסיפור המשותף של כולנו על עם ישראל בארצו, עם תורתו, תרבותו ומדינתו?
• כתיבת התשובות על הלוח (ניתן להיעזר ב"עוגנים למורה").

סיכום ביניים:

הסיפורים, החגים, הדמויות והמקומות הם המורשת שלנו.

2. הגדרת המושג "מורשת":

מורשת היא כל מה שאנחנו יודעים, עושים ומרגישים יחד כעם. זה הסיפור המשותף הגדול שלנו. בציונות הדתית ישנו דגש על תורת ישראל, עם ישראל וארץ ישראל.

הצגת שם המקצוע: "שבילי מורשת".

עוגנים למורה לתיווך המושג "מורשת"

לוח השנה המשותף:

"אלו חגים כולנו חוגגים כעם? ואלו חגים או מסורות מיוחדות יש במשפחה שלכם סביב החג?"
(שבת, פסח, שבועות, סוכות, יום העצמאות. דוגמה: סבתא תמיד מכינה תבשיל מסוים בפסח, נוהג משפחתי בשבת ועוד).

שפה משותפת:

"באיזו שפה כולנו מדברים וכותבים? האם יש במשפחה שלכם שפה נוספת שעוברת מדור לדור?"
(עברית – השפה שהחזירה את העם לחיים בארץ; לצד שפות מהתפוצות, כמו: לאדינו, יידיש, אמהרית, רוסית, אנגלית, מרוקאית ועוד).

סיפורים:

"אלו סיפורים עתיקים וחשובים אנו מכירים מהתנ"ך ואלו סיפורים על הקמת המדינה?"
(יציאת מצרים, דוד וגוליית, הכרזת העצמאות. אפשר להוסיף גם סיפור על העלייה של סבא וסבתא לארץ).

הארץ המשותפת:

"אלו מקומות בארץ ישראל חשובים לכולנו?"
(ירושלים, הכותל המערבי, חברון, צפת. וגם: מקום משפחתי מיוחד – העיר בה נולדו הסבים, מקום עלייה לרגל משפחתי).

דמויות משותפות:

"אלו דמויות וגיבורים אנחנו מכירים מהעם שלנו?"
(אברהם אבינו, שרה אמנו, דוד המלך, הרצל, בן־גוריון, שרה גיבורת ניל"י, הרב קוק שחיבר את התורה למדינה).

סמלים:

"אלו סמלים שייכים לכולנו כעם וכמדינה? האם במשפחה שלכם יש חפץ סמלי שעובר מדור לדור?"
(דגל ישראל, סמל המנורה, סידור ישרן, מזוזה, חפץ מיהדות התפוצות, תמונה היסטורית ועוד).

למידה פעילה

מטרות: הכרת הכלי שילווה את התלמידים לאורך השנה ויצירת "התמונה" הראשונה באלבום המבוססת על שיעור הפתיחה.

מה עושים?

הצגת האלבום: חלוקת דף העבודה "אלבום המורשת שלי" (נספח 1).

• מסבירים: לאורך המסע שלנו השנה, כל אחד ואחת מכם ירכיב אלבום אישי. זהו אלבום המורשת בו נאסוף את כל הסיפורים, החגים, הדמויות והסמלים שמחברים אותנו לעם ישראל, לתורתו ולארצו. בכל פעם שנלמד נושא חדש, נוסיף "תמונה" חדשה לאלבום. התמונה יכולה להיות ציור, מחשבה, או משפט שחשוב לכם.

משימה: המורה מנחה:

"התמונה הראשונה באלבום שלכם תהיה על הרעיון שדיברנו עליו היום – המורשת המשותפת שלנו. בחרו דבר אחד מבין כל הדברים המשותפים שעלו בשיחה (חג, דמות, סמל, או מקום) שהכי נגע לליבכם".
ציירו אותו במסגרת הראשונה וכתבו מתחתיו משפט המסביר למה בחרתם דווקא בו. אפשר לבחור גם חפץ תורני או דמות מן המקורות (למשל שבת, אברהם אבינו, תפילה, ירושלים), או דמות ציונית-דתית (כגון הרב קוק) – כל מה שבעיניכם הוא חלק מהמורשת המיוחדת שלנו.

מה צריך?

דף אלבום
(נספח)

עיבוד וסיכום

מטרות: לאפשר שיתוף ראשוני מהאלבומים וליצור ציפייה להמשך מילוי האלבום לאורך השנה. מה עושים?

שיתוף: הזמנת תלמידים שרוצים לשתף את הכיתה ב"תמונה" הראשונה שהוסיפו לאלבום שלהם ומדוע בחרו בה.

מבט לעתיד:

סיכום השיעור: היום הוספנו את התמונה הראשונה.

דמיינו איך האלבום הזה יראה בסוף השנה – מלא בציורים, סיפורים ורעיונות שנגלה יחד: חגים ומסורות, דמויות מן התנ"ך, מקומות בארץ ישראל, סיפורי עלייה והקמת המדינה, וגם לימוד תורה ודמויות אמוניות שמחברות אותנו לציונות הדתית. שמרו על האלבום שלכם היטב. הוא יהווה מזכרת מיוחדת מהמסע שלנו ב"שבילי מורשת".

חיבור להמשך:

בשיעורים הבאים, נמשיך למלא את האלבום שלנו בתמונות מסיפור הקמת המדינה ונראה איך הסיפור הלאומי מתחבר תמיד לתורה, לארץ ולזהות שלנו כעם.

צלם ותעד:

בחרו חפץ, מקום או דמות מהמשפחה שמספרים סיפור מורשתי.
צלמו והעלו ללוח השיתופי הכיתתי, כדי שנוכל לראות את המורשות האישיות של כל אחד בדרכו, כחלק מהסיפור הגדול של עם ישראל.
אפשר להביא גם חפץ תורני או משפחתי (סידור ישן, חנוכייה, ספר תנ"ך שעובר מדור לדור ועוד), או תמונה הקשורה לעלייה לארץ.

שאלת חקר אישית:

מה הייתם רוצים להעמיק ולגלות על המורשת שלכם או על עברו של העם שלנו?
כתבו שאלה אחת שתסקרן אתכם באלבום המורשת שלכם. זו תהיה נקודת פתיחה למסע חקר בהמשך השנה.
השאלה יכולה להיות קשורה גם לתורה, לארץ ישראל, לדמות מן התנ"ך או למאורע ציוני־דתי, וכך כל אחד ימצא את מקומו בתוך השביל המשותף.

צידה לדרך (נספחים)

דף מסע - אלבום המורשת שלי

במסע המשותף שלנו ב"שבילי מורשת" נגלה אוצרות רבים מהסיפור המשותף של כולנו - סיפורי תורה ומצוות, מקומות בארץ ישראל, דמויות מעם ישראל וזיכרונות מהקמת המדינה ועד ימינו.
כאן באלבום, תוכלו לשמור את ה"תמונות" החשובות ביותר מהמסע שלכם - ציור, משפט או רעיון שמחבר אתכם לזהות הציונית־דתית שלנו: תורה, עם וארץ.
התמונה שלי:

.....

למה בחרתי בתמונה הזו?

.....

(דף מעוצב בהמשך)

פתיחה רעיונית:

בכל דור נשמעת הקריאה "הנני". כך אמר אברהם אבינו כשהקב"ה קרא לו, כך ענה שמואל הנביא וכך גם אנחנו נקראים. "הנני" איננה רק מילה – זו בחירה להיות נוכח, מחובר ולוקח אחריות.

המשמעות של מורשת כשליחות:

כשאנחנו לומדים את המורשת שלנו – סיפורי התנ"ך, החגים, הדמויות, סמלי המדינה והחוויות המשפחתיות – אנחנו בעצם מקבלים לפיד שעובר מדור לדור. המורשת איננה רק זיכרון; היא הדרכה לדרך חיים. היא אומרת לנו: אתם חלק מעם שקיבל שליחות לחיות בארץ, לשמור תורה, לבנות חברה טובה וצודקת ולהמשיך להאיר לעולם.

החיבור אלינו כתלמידים:

גם אנחנו יכולים לומר "הנני" –

- "הנני" ללמוד ולהכיר את הסיפור של עמי.
- "הנני" לשמור על החגים, השפה והמסורת.
- "הנני" לקחת אחריות על העתיד ולהיות חוליה בשרשרת של עם ישראל.

משימה אישית באלבום המורשת:

1. כתבו או ציירו באלבום: באיזה תחום במורשת (חג, דמות, סמל, סיפור, מקום) אני מרגיש

שאני יכול לומר "הנני" ולהמשיך את הסיפור של עם ישראל.

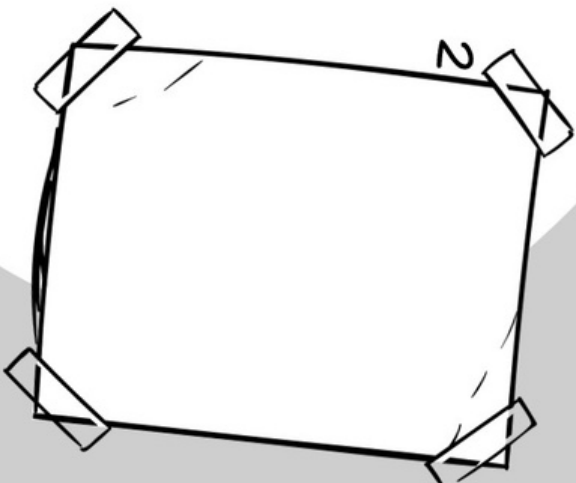
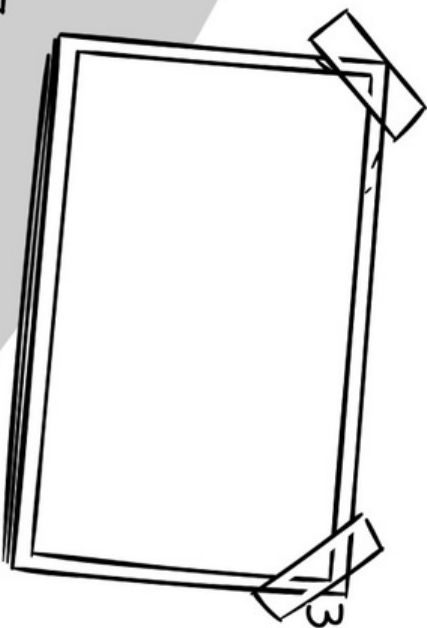
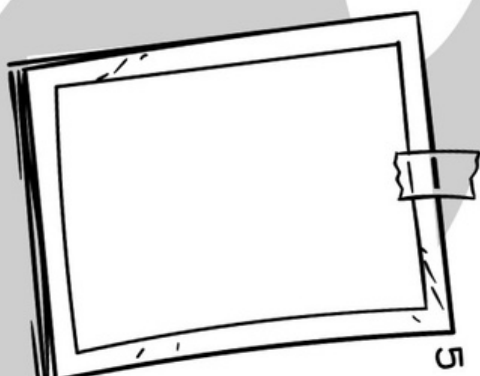
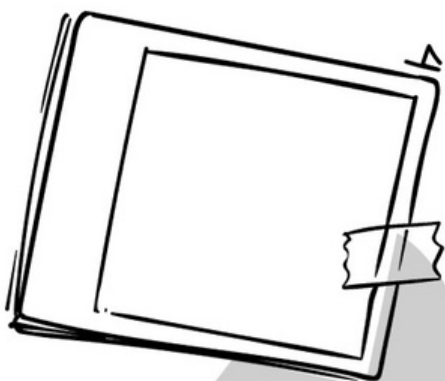
2. עיצוב אישי: כל תלמיד יכין לעצמו לוגו/חתימה/סמל קטן שישמש אותו לאורך שיעורי

שבילי מורשת.

- ציור קטן שחוזר בכל פעם (נר, ספר, מגן דוד, עץ, דמות תנ"כית וכו').
- ראשי תיבות של השם בצורה יצירתית.
- או כל דבר שמבטא: "כאן אני אומר 'הנני', כאן המורשת שלי הופכת לשליחות".

שכילי מורשת

אלבום המורשת שלי

מאתוך השנה נצא למסע בדיקחות המורשת שלנו.
 ככל נושא חדש שנמצא - נסיעה "ממונה" לאלבוט:
 אפשר לצריר, אפשר לכתוב
 ואפשר גם נאטב משפט קטן או מלחמה
 כל ממונה שתעסוקו עסבר חלק מהסיוור הרצון שלנו
 ומהסיוור האושי שלכם...